1902. Vijftigste Jaargang. (Vierde Kwartaal.) No. 43.

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a, Blaast de bazuin

Vrijdag 10 October 1902.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd/ dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs. 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3/2 maal.

UITGEVER:
C. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan „de Redactie van De Bazuin te Kampen." — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Aan de Kerkeraden, die tot stichting der Gemeente gebruik willen maken van H.H. Studenten, wordt bericht, dat zij zich daartoe hebben te adresseeren aan den Heer *F. Colenbrander*, te Kampen, die door 't College van Hoogleeraren met de regeling is belast.

Voorts brengen wij te hunner kennis dat zij, desverkiezende, zich alsnog ook kunnen bedienen van de H.H. Candidaten dezer School:

M. H. J. Bosch te Kampen,
C. H. van Diemen te Nieuwveen,
F. W. Geerds te Appingadam,
Dr. A. Noordtzij te Kampen,
J. Tangsma te Stiens,

aan wie zij dan in het bijzonder hunne verzoeken hebben te richten.

M. Noordtzij.

Kampen, 8 October 1902.

PLAATSELIJKE KERKEN.

WILDERVANK, 29 Sept. 1902. Gisteravond was het voor de Geref. Gemeente alhier een plechtige ure. Voor een zeer groote menigte hield Ds T. Oegema zijn afscheidsrede, naar aanleiding van 1 Cor. 1 : 3. Namens den kerkeraad werd door den oudsten Ouderling J. Scholten het woord gevoerd, op wiens verzoek ook de Gemeente haar scheidenden Leeraar staande toezong: De Heer zal u steeds gadeslaan, enz. Vervolgens werd nog gesproken door Ds. Karsen van Kielwindeweer, em. pred, thans wonende alhier, en door Ds. Petersen van Veendam, die de Gemeente verzocht te zingen Ps. 133 : 4, waarna Ds. Oegema de sprekers nog met een enkel woord bedankte.

Namens den Kerkeraad,
J. R. Brouwer, Scriba.

—

TERNEUZEN, 30 Sept. 1902. Voortaan zullen alle berichten, op beroep, aannemen of bedanken betrekking hebbende, als kennisgeving aangegeven worden.

Namens den Kerkeraad,
J. J. de Jager, Scriba.

—

HOOGEVEEN. Zondag 5 Oct. werd des morgens de tot ons overgekomen Leeraar Ds. T. Oegema van Wildervank in zijn ambt bevestigd door zijn ambtgenoot en collega Ds. L. Kuiper, met de woorden uit Jez. 52 : 7. Des namiddags verbond ZEw. zich aan de Gemeente met de woorden uit Jer. 2 : 1, 2*a*. Een overgroote schare was in het groote kerkgebouw vergaderd. Stelle de Heere onzen tweeden bedienaar des Woords met onzen anderen Leeraar in de Gemeente tot een uitgebreiden zegen en tot een eere Zijns naams.

Namens den Kerkeraad,
I. IJmker Hz., Scriba.

—

SPIJKENISSE, 5 Oct. '02. In de morgengodsdienstoefening is onze van Sleen tot ons overgekomen Leeraar door onzen geachten Consulent Ds. Sieders van Vlaardingen in zijn dienstwerk bevestigd, naar aanleiding van 2 Cor. 4 : 6. Des namiddags verbond ZEerw. zich aan onze Gemeente naar aanleiding van 2 Petri 1 : 19. Stelle de Heere onzen geachten Leeraar tot eenen ruimen zegen voor onze Gemeente en tot eer Zijns Naams.

Namens den Kerkeraad,
P. Geldtelder, Scriba.

—

HASSELT, 6 Oct. 1902. In de Geref. Kerk alhier is beroepen Ds. J. A. de Vries te Fijnaart.

Namens den Kerkeraad,
H. Galenkamp Kz., Scriba.

—

LANGERAK, 7 Oct. 1902. Zondag 5 dezer was het voor de Gemeente een blijde dag, doordien in de vacature werd voorzien door de komst van onzen beroepen Candidaat, den Weleerw. heer G. H. de Jonge van Dordrecht, die in de morgenure bij de Gemeente werd ingeleid en in zijn dienstwerk bevestigd door zijn Vader Ds. de Jonge van Dordrecht, naar aanleiding van 2 Cor. 3 : 6*a*. Na afloop dezer treffende plechtigheid werd ZEerw. Ps 134 : 3 toegezongen. Des avonds deed onze jeugdige Leeraar zijne intrede, predikende over Ex 33 : 14, 15. Ook richtte ZEerw. gepaste toespraken tot den Bevestiger, den Kerkeraad, de Gemeente en het Hoofd der school. Stelle de Heere onzen jeugdigen Leeraar tot een rijken zegen tot eere Zijns Naams en tot uitbreiding van Zijn Koninkrijk.

Namens den Kerkeraad,
H. van Middelkoop, Waarn. Scriba.

Het adres der Kerk is voortaan Ds. de Jonge.

—

De raad der Geref. Kerk van Rotterdam *A*, vernomen hebbende uit enkele bladen van de benoeming der Hooggel. heeren H. Bavinck en P. Biesterveld, Hoogleeraren aan de Theol. School te Kampen, tot Professoren aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, van oordeel dat deze benoeming en de eventueele aanneming de latere uitvoering van het Synodaal besluit in zake de opleiding bezwaarlijk maakt, spreekt uit als zijne hope, dat genoemde Hoogleeraren deze benoeming, zoo zij geschied mocht zijn, voorloopig niet aannemen, maar is van meening, dat het aangenomen voorstel-Bavinck-Rutgers ten uitvoer moet worden gebracht en daartoe een buitengewone Generale Synode moet worden bijeengeroepen.

Van deze motie geeft hij kennis:

a. aan de betrokken Hoogleeraren;

b. door middel van „*de Bazuin*" en „*de Heraut*" aan al de Kerkeraden der Geref. Kerken in Nederland;

terwijl hij deze motie op de e. v. Classicale Vergadering, gewijzigd als voorstel wenscht in te dienen, in de hope, dat onder den zegen des Heeren verdeeldheid in de Kerken worde voorkomen, en de zaak der opleiding langs kerkelijken weg beslist worde.

De Kerkeraad v. n.
namens hem,
P. van Bleek, *Scriba.*

(Bij vergissing was het slot van bovenstaande motie ons niet overgeseind. Daarom plaatsen we ze nog in haar geheel. Red.)

CLASSEN.

Classis Enumatil.

Vergadering *Woensdag* 29 *October*. Aanvang 9½ *uur*. Punten voor het Agendum *vóór* 16 *October* optegeven aan Ds. J. Diemer te Oldehove.

H. Scholten, *Corr.*

—

Classis Warfum.

De Classis Warfum der Geref. Kerken heeft in hare vergadering van 1 Oct. j.l., bijgestaan door de Prov. Deput. ad examina, peremptoir onderzocht en met algemeene stemmen toegelaten tot den Dienst des Woords en der Sacramenten, den Eerw. Heer *G. Diemer*, ber. pred. te *Uithuizermeeden O. G.*

Namens de Classis,
F. ten Hoor, *Praeses.*
J. Sijbesma, *Scriba.*

ONTVANGSTEN.

Inw. Zending en Bijbelcolp. in N.-Brab. en Limb.

Met hartelijken dank ontvangen:

Van Geref. Kerken: Lemmer f 2,50, Stroobos f 2, Loenen a/d V. f 1,50, Reitsum f 2, Voorburg f 2,50, Augustinusga en Surhuizum f 2, Giesendam *B* f 1,25.

Jaarl. bijdrage: Geref. Kerk te Zwartsluis f 5.

Voorts: Van G. S. te Brandwijk . . f 1,—
Van P. D. te Rotterdam . . . - 2,50
Van N. N. te S. . . . . - 2,50
Van J. J. K. te Den Haag . . . - 1,—
Van A. Strating te Zwartsluis, gev. Zendingsbus - 4,—
Door br. H. Dekker, van N. N. . . - 2,—
Van X. te Boskoop . . . . - 10,—
Gevonden i/h kerkzakje te Roermond . - 1,—
Van de Geref. J.-V. „Samuel" te Dordt . - 10,—
Van de Zendingsver. te Westzaan . . - 5,—

Aan jaarlijksche bijdragen is nu toegezegd een bedrag van f 162,50. We verwachten nog veler antwoord op de gezonden circulaire. Neige de Heere de harten tot milde bijdragen.

Namens Deputaten,
J. C. C. Voigt, *penningm*

Raamsdonk, 6 Oct. 1902.

—

Voor de Inw. Zending in den Z.O.h. van Friesland.

Door br. J. Wouda:
Van de Geref. Jongel.-vereeniging te Minnertsga f 1,—
Uit de bus van L. Smit te Schokland . - 3,—

Heerenveen, 8 Oct. 1902. P. A. Smilde, *Pennm.*

—

Schouwerzijl (Gron.).

Met hartelijken dank geven wij nog kennis van de volgende ontvangsten voor ons nieuw kerkgebouw; van de Geref. Kerk te:

Stedum	f 5,—	Tzummarum	f 1,91
Aalden	- 2,60	Vlaardingen	- 6,—
Emmen	- 2,50		

Hartelijk dank bij deze laatste verantwoording aan allen die ons gesteund hebben in 't bereiken van ons doel, ook aan de Redactie van *de Bazuin* voor de opname onzer verantwoording.

Namens den Kerkeraad
der Geref. Kerk te Schouwerzijl,
5 Oct. 1902. P. de Haan.

—

Art. 19 D. K. O.

Sedert *25 Juni* ten behoeve van minverm. studenten in de prov. *Gelderland* ontvangen:

V. d. Geref. Kerk te:

Neede en Rekken	f 5,61	Westervoort	f 4,—
Aalten *B*	- 16,—	Ermelo	- 9,43⁵
Zutphen	- 20.60	Culemborg	- 11,30

Met dank en aanbeveling.

Namens Deputaten voor Art. 19 D K. O.,
H. Kuik, *Secr.-Penn.*

Putten o/d Veluwe, 6 Oct. 1902.

—

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Collecten.

Oosthem	f 6,59⁵	Halfweg	f 18,29
Voorburg	- 10,53	Haarlem *C*	- 13,22
Enter in pl. v. contr.	- 2,50	Beverwijk	- 7,22⁵
Olst „ „	- 2,—	Velzen	- 7,50
Nieuw-Vennep	- 29,39	Westzaan	- 3,61⁵
Hoofddorp	- 9,24	Wormerveer	- 11,31⁵
Oostzijde	- 12,39	Zaandam *A*	- 44,81
Haarlem *B*	- 8,52⁵	„ *B*	- 12,29
Vijfhuizen	- 9 18	Wormer	- 2,45
Sloterweg	- 3,15	Stellendam	- 5,75

Contributiën en Giften.

Door *Ds. J. Gideonse* te *Enschedé*, Corr. *Cl. Deventer*, de contrib. uit:

Almelo, Corr. *H. Slettenaar*, van H. Slettenaar f 1,50, F. Lankamp f 1, I. Kampherbeek f 1, Wed. I. Gombert f 1,50, H. Kamp f 1, F. v. Stegeren f 1, Vrije f 1, D. Slettenaar f 1, F. v d. Berg f 1, B. van Lente f 1, I. Rotteveen f 1, Wed. G. Hinzenveld f 1.

Enschedé, Corr. *Ds. Gideonse*, van J. Gideonse f 2, E. Prinsen f 1, H. Kamp Jr. f 2.50, W. Assink f 1 50, B. Hucriede f 1,50, G. Elhorst f 2,50, D Lngt f 1, J. Lazonder f 1, H. J. Volkers f 1, J. H. Wennink f 0,50, G. J. ten Heuw f 0,50, E. Korfs f 2, J. Menkes f 1,50, G. ten Brink f 2, K. Nieboer f 2, G. Ohmann f 2,50, D. Geerling f 1.

Holten, Corr. *G. J. Breukink*, van K. Galenkamp f 1, G. J. Breukink f 0,50, H. Hollenberg f 0.50, H. Schuppert f 0,50, K. Veldhuis f 0,25, G. Veldhuis f 0,25, H. Veldhuis f 0,25, H. J Jeurlink f 0,25, J. W. Jansen f 0,25, G. J. Jansen f 0.25, H. Landeweerd f 0,25, J. W. Stam f 0.25, J. Stam f 0,25.

Nijverdal, Corr. *Ds. J. Slager*, van Hs. Teesselink f 1, E. Hietland f 1, H. Teesselink f 2, A. Scheffer f 1,50, J. Konijnenbelt f 1, Mr. W. Wiesk f 1, J. Kromhof f 1, Ds. J. Slager f 1, G. Ros f 1.

Rijssen, Corr. *G. J. v. d. Haar*, van G. J. v d. Haar f 1, H. J. Wessels f 1, H. Scharphof f 0,50, J Hietland f 1, G. ter Avert f 0,50, H. ter Avert f 0,50, H. J. Hofman f 0,50, H. J. Lammers f 0.50, E. Tijsling f 0,60, J. Harmsen f 0,25, B Beltman f 0,25, J. Langkamp f 0,25, J. H. v. d. Riet f 0 25, D. J. Kraa f 1, J. Borghuis f 0,50, G. J. Slagman f 0,50, C. Lammers f 0,50, J. Borghuis f 0,25, G. W. Nijland f 0,50, E. Beltman f 0,25, J. A. Stam f 0,50.

Vriezenveen, van G. Aman Jz. f 3.

Wierden, Corr. *J. H. Gierveld*, van J. H. Gierveld f 0,30, B. Gierveld f 0,20, H. Beverdam f 0,30, J. Eshuis f 0,30, H. Mensink f 0,20, H. Kippers f 0,20, J. H. Kippers f 0,25, H. Koers f 0,15, E. Waszink f 0,20, Js. Lukas f 0,20, J. Lukas f 0,20, J. Tijink f 0,20, A. ter Stal f 0,20, Ds. Ouwendag f 1, J. H. Timmerman f 1, B. J. Klaas f 0,25, H. Eshuis f 0,15, G. Bos f 0,25, L. Koenderink f 1, G. H. ter Mors f 0,25.

Door *Ds. W. Breukelaar* te *Zaandam*, van B. de Jong te Haarlem f 2.

Uit de vorige opgave is weggevallen, de contrib. van Ds. J. A. de Bruijn te Oud-Vosmeer ad f 2,50.

De Penningmeester
van de Theologische School,
Dr. H. Franssen.

Zwolle. 4 Oct. 1902.

—

Zending onder de Joden.

Met hartelijken dank ontvangen:

Van Ds. J. Offringa, gevonden in 't kerkzakje te Dinteloord	f 1,—
Van Ds. J. N. Lindeboom te Zuttfen namens de Centsvereen. aldaar	- 5,—
Van Mej. J. Zeldenrijk, Gouda, uit HEd. busje	- 17,—
Bijzondere gift van den Weled heer N. F. Dr.	- 10,—
Uit busje Mej. M. H. G., 's-Gravenhage .	- 2,—
Door Ds. Kropveld te Rijswijk, gevonden in 't kerkzakje te Rijswijk	- 10,—
Van Ds. Beijer te Landsmeer, gevonden in de collecte	- 3,—

Met vriendelijke aanbeveling

N. Koops,
Oostvestplein 65.

Rotterdam, 6 Oct. 1902.

—

Zending op Soemba.

H. Salomons te Gasselter-Nijeveen, gev. in de coll.	f 10,—
M. Siertsema te Uithuizermeeden O. G., „ „	- 2,50
Ds. Thijssen te Siddeburen, van N. N. .	- 2,50
Ds. Roorda te Oude-Pekela, Zendingsbusje van Joh. Kars	- 4,17

J. Duursema, *Quaestor.*

Uithuizen. 6 Oct. '02.

—

Scheurkalenders in de Kazerne.

Van X. te Boskoop	- 10,—
Door A. J. Lems, huisvader in het Milit.-Tehuis, Arnhem	- 3,64⁵
Van A G. Rotterdam	- 50,—

Hoe vele malen we laatstgenoemde gift al hebben ontvangen, toch werden wij er ook nu weer door verrast. Zij ging vergezeld met het vriendelijk verzoek of wij ons, evenals vorige jaren, met de moeite wilden belasten, om die bijdrage in den vorm van Scheurkalenders onder de Militairen te verspreiden.

Wij geven dien Broeder of die Zuster de plechtige verzekering, dat ons dit volstrekt geen moeite maar een zeer groot genot is, hartelijk dankbaar als we zijn voor de herhaalde blijken van zoo welsprekende deelname.

Ook de verrassing uit Boskoop was ons tot groote blijdschap; terwijl het wel van zelf spreekt, dat de bijdrage onzer Militairen uit Arnhem niet weinig strekt ter bemoediging in den arbeid.

En zoo hebben we overvloedig reden om bij vernieuwing te betuigen:

„d' Allerhoogste maakt het goed;
Na het zure geeft Hij 't zoet."

Rijswijk, 6 October 1902. E. Kropveld.

GELOOF EN AANSCHOUWING.

II.

Als Paulus in 2 Cor. 5 : 7 zegt, dat de Christenen hier op aarde wandelen door geloof, dan heeft hij daarmede blijkens het verband het zaligmakend geloof op het oog. Immers handelt de apostel in het vierde en vijfde hoofdstuk breedvoerig over het lijden, dat de geloovigen en inzonderheid de dienaren hier op aarde te dragen hebben. Maar zij weten, dat dat lijden, hetwelk licht en tijdelijk is, een gansch zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid werkt, en dat zij straks, als het aardsche huis van hun tabernakel verbroken wordt, een gebouw uit God hebben, niet met handen gemaakt, maar eeuwig. Daarom heeft de verdrukking, welke zij hier te verduren hebben, ook geen invloed op de stemming van hun gemoed. Zij worden er niet door neergeslagen of ontmoedigd. Integendeel, zij houden altijd goeden moed. Zij weten nu eenmaal, dat zij, zoolang zij in het lichaam wonen, uitwonen van den Heere. Dat kan naar Gods bestel niet anders. Het lichaam is het aardsche huis van den geloovige en houdt hem tijdelijk verwijderd van het inwonen bij, van de onmiddellijke gemeenschap met den Heere. Hier op aarde hebben zij te wandelen door geloof. Het geloof is het gebied, waar ze doorheen trekken; het is het element, waarin zich hun geestelijk leven op aarde beweegt; wat zij in het vleesch leven, leven zij door het geloof van den Zone Gods, Gal. 2 : 20.

Het voorwerp van het hier door Paulus genoemde geloof is dus Christus. Hem zien de geloovigen niet, zoolang zij op aarde zijn. Zij aanschouwen zijne heerlijkheid thans nog alleen in den spiegel van zijn woord, 2 Cor. 3 : 18. Zij zien nu slechts door een spiegel in eene duistere rede, 1 Cor. 13 : 12. Zij wonen nog uit van den Heere, juist omdat zij nog inwonen in het aardsche, zinnelijke, aan de aarde gebondene lichaam.

Maar het woord *geloof* heeft een veel ruimere, dan alleen deze zaligmakende beteekenis. In gansch algemeenen zin komt geloof in heel ons menschelijk leven te pas. Wij kunnen er geen oogenblik buiten. Het is de lucht, waarin we ademen. Wij gelooven aan de betrouwbaarheid van onze zintuigen, aan de juistheid van onze denkwetten, aan de eerlijkheid van onze medemenschen, aan de nauwkeurigheid der persberichten, aan de getuigenissen der geschiedenis, aan de beschrijvingen van verre landen en volken, aan de vastheid der aarde, enz. Dat is met andere woorden, hetzij wij er ons rekenschap van geven of niet, wij gelooven allen stilzwijgend aan ordinantiën Gods; aan regelingen, die Hij voor de verschillende terreinen der Schepping vastgesteld heeft; aan de vastheid van het verbond, dat Hij na den vloed met de gansche natuur heeft opgericht. De trouw, de waarachtigheid, de onbedriegelijkheid Gods is de onwankelbare grond, waarop alle menschen staan, hetzij ze aan Gods bestaan gelooven of niet. In den diepsten zin is alle geloof een ingewikkeld geloof aan het getuigenis Gods. Waarom gelooven wij, dat zomer en winter elkander geregeld zullen afwisselen, dat zon en maan zullen schijnen van geslacht tot geslacht, dat de aarde zal staande blijven en de hemel niet ineenstorten zal, dat het woord der menschen in den dagelijkschen omgang betrouwbaar is, dat uit de getuigenissen van het verleden de geschiedenis valt op te bouwen enz.? Is het niet, omdat er op al die terreinen wetten gelden, welke God er aan gegeven heeft en waar Hij de hand aan houdt. De waarachtigheid Gods, van Zijn woord, van Zijn wil, is de diepste grond van alle geloof.

Hieruit is terstond af te leiden, wat de grondbeteekenis van gelooven is, wat alle geloof, op welk gebied ook gebezigd, steeds gemeen heeft. Het is in alle vormen en op alle terreinen eene vrijwillige toestemming des verstands, op grond van een betrouwbaar getuigenis. In de aanschouwing zien wij de dingen onmiddellijk, rechtstreeks, van aangezicht tot aangezicht. Maar het geloof heeft altijd betrekking op zaken, gebeurtenissen, die niet gezien worden of ook zelfs uitteraard, zoolang wij op aarde zijn en in het lichaam wonen, niet gezien kunnen worden. Bij al deze zaken of gebeurtenissen staat er dan altijd een getuigenis in tusschen haar en ons. Wij nemen niet zelven waar, maar vernemen ervan door het getuigenis van een of ander persoon. En als wij dien persoon om eene of andere reden, vanzelf of na onderzoek betrouwbaar achten, dan nemen wij zijn woord, zijn getuigenis aan en verlaten er ons op. In alle gelooven ligt dus opgesloten: 1° het getuigenis van een betrouwbaar persoon, 2° het vrijwillig aannemen of toestemmen van dat getuigenis op grond van de betrouwbaarheid van den zegsman, en 3° kennis van de zaken of gebeurtenissen, aangaande welke de betrouwbare tusschenper-

soon in woord of geschrift getuigenis afgelegd heeft.

Dat is het algemeene begrip van geloof, hetwelk er altijd eigen aan blijft, op welk verschillend terrein er overigens sprake van is. Het geloof is een vaste grond der dingen, die men hoopt, en een bewijs der zaken, die men niet ziet, Hebr. 11 : 1. Dat begrip is aan het gelooven eigen, wanneer wij het woord van onzen medemensch, de mededeelingen der dagbladen, de getuigenissen der geschiedenis, de land- en volksbeschrijving der reizigers, de wetenschappelijke werken der geleerden enz. aannemen. Dat begrip valt er in op te merken, als wij op het gebied der waarheid spreken van het historisch, het tijd-, het wonder-, en het zaligmakend geloof.

Natuurlijk mag om de overeenkomst in alle soorten van geloof het verschil niet over het hoofd worden gezien. Vooral het zaligmakend geloof draagt een gansch bijzonder karakter. Het heeft met geloof in den gewonen zin iets gemeen, want anders kon het den naam van geloof niet dragen. Maar het is van alle geloof, ook van het tijd- en wonder- en historisch geloof wezenlijk onderscheiden. Het zaligmakend geloof is een wonder, het is bovennatuurlijk in zijn oorsprong, in zijn voorwerp, in zijne vrucht. Het is geen plant, die opwast uit den akker van het menschelijk hart, of zelfs door Gods algemeene genade gekweekt wordt, maar het is eene gave Gods, eene gave van Zijne bijzondere genade. Het heeft geen getuigenissen van het verleden slechts tot inhoud, maar het stijgt tot de hemelen op, heeft Christus tot voorwerp, die gezeten is aan de rechterhand Gods. En het vermeerdert onze kennis niet alleen ten aanzien van de dingen van dit leven, maar het heeft de vergeving der zonden en de aanneming tot kinderen en het eeuwige leven tot vrucht.

Vandaar, dat de Christelijke dogmatiek alle eeuwen door geworsteld heeft om eene zuivere bepaling, eene eenigszins nauwkeurige beschrijving van dit zaligmakend geloof. Ieder predikant gevoelt de moeilijkheid, als hij over den zevenden Zondag van den Heidelberger Catechismus handelen moet. De zaak is zoo groot en zoo wonderlijk, dat al onze woorden erbij te kort schieten. Wie zou naar waarde dat middel kunnen beschrijven, waarvan God zich bedient, om zondaren over te brengen uit de duisternis in het wonderbaar licht, uit het gebied van Satan in het Koninkrijk van den Zoon Zijner eeuwige liefde? Als onze Catechismus zegt, dat het echte geloof in kennis en vertrouwen bestaat, dan zegt hij er slechts iets van. En dan staan dat kennen en dat vertrouwen niet los en gescheiden naast elkaar, maar het zijn twee stengels, die opschieten uit éénen wortel, die diep in het hart des menschen verborgen ligt en geheel en al aan onze waarneming ontsnapt.

Maar hier is het ons niet zoozeer om het verschil, als wel om de overeenstemming van alle soorten van geloof te doen. Het zaligmakend geloof, zeiden we reeds, zou niet den naam van geloof kunnen dragen, wanneer het niet met alle geloof iets gemeen had. Anders toch ware de naam geloof een onjuiste naam, die ons hoegenaamd geen inzicht in de daardoor aangeduide zaak verschaffen, maar veeleer misverstand en verwarring stichten zou. Als God aan de kostelijke gave, welke Hij door Zijne genade in het hart des menschen uitstort, in Zijn Woord den naam van geloof heeft geschonken, dan ligt daarin opgesloten, dat het met alle geloof, waarvan wij in het dagelijksch leven spreken, een gemeenschappelijk kenmerk moet hebben.

En het is van belang in onze dagen, om dit helder in te zien en met nadruk uit te spreken. Want zeker, het zaligmakend geloof heeft Christus tot voorwerp, die gezeten is aan de rechterhand Gods. Maar het heeft dien Christus alleen tot voorwerp en kan Hem alleen tot voorwerp hebben, wijl het Hem aanneemt, gelijk Hij zich aan ons geeft en beschrijft in Zijn Woord. Wij kennen Hem niet door eene bijzondere, aan elk geloovige afzonderlijk geschonken openbaring. Wij kunnen Hem, Zijn persoon en Zijn werk, niet opbouwen uit de elementen van onze gemoedservaring. Wij kunnen Zijn beeld niet vormen uit de bevindingen van het leven der gemeente. Maar het zaligmakend geloof heeft, naar het bekende woord van Calvijn, Christus tot voorwerp *in het gewaad der Heilige Schrift.* Het is de Christus *naar de Schriften*, dien wij door het geloof omhelzen. Zonder die Schriften zouden wij, nu na meer dan achttien eeuwen, door de mondelinge overlevering zoo goed als niets meer van Hem weten. Zonder die Schriften zouden alle gegevens ons ontbreken, om van Zijn persoon en werk eenige juiste voorstelling ons te vormen.

Tusschen Christus, die in de hemelen is, en ons geloof staat dus het getuigenis der apostelen in. Door hun woord kunnen wij alleen in Hem gelooven, Joh. 17 : 20. Door de verkondiging der apostelen hebben wij met hen gemeenschap, en deze is dan weder eene gemeenschap met den Vader en met Zijnen Zoon Jezus Christus, 1 Joh. 1 : 3. En hierin bestaat juist datgene, wat het zaligmakend geloof met alle geloof gemeen heeft. Het is niet alleen, maar toch ook en zelfs in de eerste plaats eene vaste en zekere kennis, waardoor ik alles voor waarachtig houde, dat ons God in Zijn Woord geopenbaard heeft. Het is een rusten op het getuigenis der apostelen, omdat dat getuigenis, als Gods eigen Woord, volkomen betrouwbaar is. Met het geloof aan het Woord valt dus terstond ook het geloof aan den Christus. Wij kunnen dan nog wel een beeld van onze phantasie, eene schepping van ons brein met den naam van Christus sieren en voor den echten Christus uitgeven. Maar de wezenlijke, de waarachtige Christus is toch alleen die, dien wij kennen uit de Schriften, in wien wij gelooven door middel en op grond van het met Goddelijk gezag bekleede getuigenis der apostelen.

Alle geloof rust dus op een woord, een bericht, een getuigenis; en het verschaft ons evengoed juiste voorstellingen en zekere kennis als de eigen aanschouwing, als de zegsman maar betrouwbaar is.

BAVINCK.

NADER BERICHT.

De Curatorenvergadering, die Maandag en Dinsdag j.l. te Kampen samen kwam, bracht in den stand van zaken geen verandering.

Noch wat in het algemeen betreft het vraagstuk der opleiding, het besluit der Synode, den toestand der School; noch ook wat in het bijzonder aangaat de verhouding, waarin de beide Hoogleeraren, die aan het te Arnhem aangenomen voorstel hunne medewerking hebben verleend, door dit besluit en door de volgende beslissingen der Synode tot de Theologische School zijn komen te staan.

Veel verwachting bestond hier ook niet voor. Maar het was toch goed, en had zijne nutt ge zijde, om als broederen, die allen te zamen belang stellen in het heil der Theol. School, den nieuwen toestand eens helder onder de oogen te zien, en wederzijds elkander rekenschap te geven van het daartegenover ingenomen standpunt.

Met waardeering van anderer overtuiging sprak ieder zijne meening uit. Maar daaruit bleek ten duidelijkste, dat schier elk der broederen op den loop der zaken een eigen blik had en dat de kansen, om eerlang tot een vergelijk te komen, niet bijzonder gunstig stonden.

Zelfs het door den Kerkeraad te Rotterdam A geopperde denkbeeld, om eene vervroegde Synode te laten samenkomen, die het aangenomen voorstel-Bavinck-Rutgers ten uitvoer legt, vond sympathie bij den een, maar ook bestrijding bij den ander. Door mijn ambtgenoot Biesterveld en mij kon daarom na afloop der vergadering zeer spoedig eene beslissing genomen worden in zake de onderhandelingen, over eene benoeming aan de Vrije Universiteit.

In de volgende week zal die beslissing ter algemeene kennis worden gebracht.

Indien eenigszins mogelijk, zal nog in het einde dier week een brochure verschijnen onder den titel: *Blijven of Heengaan. Een vraag en een antwoord door Dr. H. Bavinck.* Daarin zal voor alle belangstellenden het noodige licht worden verspreid over de alsdan genomen beslissing en over de overwegingen, die daartoe hebben geleid.

BAVINCK.

DE BRIEF AAN DE ROMEINEN.

X.

(Want de hoorders der wet zijn niet rechtvaardig voor God, maar de daders der wet zullen gerechtvaardigd worden;

Want wanneer de heidenen, die de wet niet hebben, van nature de dingen doen, die der wet zijn, dezen, de wet niet hebbende, zijn zichzelven eene wet;

Als die betoonen het werk der wet geschreven in hunne harten, hun geweten medegetuigende, en de gedachten onder elkander *hen* beschuldigende, of ook ontschuldigende.)

ROM 2 : 13—15.

De bovenstaande verzen vormen een tusschenzin, dien wij als een noot onder aan de bladzijde zouden plaatsen. De apostel breekt kennelijk een oogenblik den draad zijner redeneering af, om den Jood den waan te ontnemen, als ware het genoeg om de Wet te hooren. Hij kent zijn man. Een hard woord had hij zooeven terneder geschreven, toen hij van hen, die onder de Wet gezondigd hadden verklaarde, dat zij door de Wet geoordeeld zouden worden. Dit woord was echter even waar als hard; immers wordt men niet uit het hooren, maar uit het doen van wat God in de Wet gebiedt gerechtvaardigd. Hooren, ja, dat doet de Jood; met opzet gebruikt de apostel dit woord, omdat de Jood in den regel door hooren tot de kennis der Wet kwam, niet door lezen; hij leerde haar aan de voeten van een rabbi of uit de voorlezing in de Synagoge. Die opmerking dient om ons de beteekenis, welke het woord »hooren" te dezer plaatse heeft, ten volle te doen beseffen. Het is meer dan een toevallig hooren, een hooren tegen wil en dank; wie zich naar den rabbi begeeft of de Synagoge bezoekt, doet het om te hooren, wat de Wet zegt; hij toont er zijne begeerte om te hooren mede. De zondaar mocht zijne plaats onder de spotters zoeken, niet de Jood, dien de apostel hier op het oog heeft; hij luistert naar de Wet dag en nacht. Maar wat drijft er hem toe? Lust om de Wet te gehoorzamen misschien? O, neen; hij verlaat de Synagoge niet met de bede van den psalmdichter: ontdek mijne oogen, opdat ik de wonderen uwer Wet aanschouwe, noch met de klacht van den apostel: ik zie eene andere wet in mijne leden, die strijdt met de wet mijns gemoeds! 't Was enkel lust om te weten, aangevuurd door de gedachte, dat de kennis der Wet zijn roem bij God en menschen was, en door de begeerte om als leermeester en rechter bij anderen te kunnen optreden. Maar eilieve, wat onderscheidt den Jood in dat geval van den Heiden? 't Is zoo, de Wet, gelijk de Israëliet haar heeft, is den Heiden vreemd; nochtans heeft God gezorgd, dat de Heiden de Wet kennen zou, voorzoover zij in den Israëliet den mensch geldt. God toch wilde niet dat de zonde den mensch in een steen of in een dier veranderen zou. Hij liet hem mensch blijven, door te zorgen, dat hij eenige kennis overhield van goed en kwaad, van loon en straf, niet alleen om hem alle verontschuldiging te benemen, maar ook om hem tegen te houden op den weg des kwaads, door de vrees voor een kwaad geweten en de toekomstige straf. Vooral had God er de verlossing van den mensch mede op het oog; in het besef van plicht en schuld toch ligt het punt van aanknooping voor Gods terechtbrengende genade. Vanwege deze kennis, welke God den mensch liet, kan de apostel zeggen, dat de Heidenen van nature de dingen doen, die der Wet zijn, anders gezegd, dat zij datgene doen, wat tot het werk der Wet behoort. Door de »dingen der Wet" toch verstaat hij niet de geboden of werken der Wet; hij stelt de Heidenen niet als betrachters der Wet voor, in tegenspraak met wat hij tevoren van hunne goddeloosheid en ongerechtigheid had gezegd. Van het »werk der Wet" spreekt hij, van wat tot de taak der Wet behoort. Dat werk der Wet doet de Heiden zelf aan zich; hij neemt om zoo te spreken onbewust haar werk over, en dat doet hij vanzelf, omdat het »in zijn hart geschreven", dat is, hem natuurlijk eigen is. Wat is nu het werk der Wet? Ons goed en kwaad te leeren onderscheiden, het kwaad ons te verbieden, en hebben wij het toch bedreven, ons te vonnissen. Zie hoe de Heiden juist hetzelfde doet. Men kan 's menschen binnenste eene rechtszaal heeten, waarin hijzelf alles tegelijk is; hij houdt zichzelven de Wet voor, ondervraagt zichzelven, legt voor of tegen zichzelven getuigenis af, beoordeelt zijn doen, en spreekt zich vrij of veroordeelt zich. Treed die rechtszaal slechts binnen, gij zult zien, dat de Heiden evengoed als de Jood weet dat heiligschennis en rechtsverkrachting zonde zijn; hij mag zich op de vraag wat heilig en recht is vergissen, dat het heilige en het recht geëerbiedigd moet, en alle zonde er tegen strafbaar is, staat bij al wat mensch heet, en nog niet verdierlijkt of verhard is, vast. Welnu, o Jood! wat hebt gij dan boven den Heiden voor, als gij evenals deze doet wat de Wet verbiedt, en u tevreden stelt met haar te kennen, te beamen, en overeenkomstig haar te oordeelen? Dat doet immers de Heiden ook? Wilt gij uzelven zonder meer rechtvaardigen, dan moet gij ook den Heiden rechtvaardigen; hij is een hoorder der Wet evengoed als gij. O, in wat rijke mate geeft God den apostel de wijsheid, die hij noodig heeft, om den Jood in zijne arglistigheid te vangen, en van zijne verwerpelijkheid te overtuigen! Men ziet zonder moeite dat de Heilige Geest zijne pen bestiert. Met het hier door hem gesproken woord kan elke Jood zijne winste doen, en elk Christen met hem, elk die niet bedacht, wat Jacobus aldus uitdrukte: Zijt daders des woords, en niet alleen hoorders, uzelven met valsche overleggingen bedriegende, 1 : 22.

VAN ANDEL.

Een woord betreffende de zaak der Opleiding.

Aan de Kerkeraden van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

De ondergeteekenden, leden van de vroegere Commissie van uitvoering enz. der Utrechtsche Vergadering, betuigen

hun geheele instemming met de bezwaren tegen het voorstel-*Bavinck*, zooals die zijn uitgedrukt in de „Verklaring" van 15 leden en 2 adviseerende leden der Generale Synode van *Arnhem*, welke „Verklaring" aldus luidt:

Wij ondergeteekenden, leden en adviseerende leden der Generale Synode, achten ons voor den Heere en voor de Kerken verplicht, tot motiveering van onze stem bij deze eindstemming, te verklaren:

dat wij niet kunnen stemmen vóór het voorstel-*Bavinck*, omdat dit voorstel naar onze overtuiging niet in overeenstemming is met het door alle vereenigde Kerken in 1891/92 aanvaarde beding betreffende eene „eigene inrichting ter opleiding voor den dienst des Woords", en tevens niet voldoende rekent met het recht, de vrijheid en den vrede der Kerken,

en dat wij derhalve ook niet op ons kunnen nemen de medeverantwoordelijkheid voor dit voorstel, als het, onverhoopt, *besluit* mocht worden.

alsmede hun leedwezen, dat niet is aangenomen het voorstel-*Bos*, waarin de weg aangewezen is om eenheid van Opleiding te verkrijgen, met behoud van de School der Kerken overeenkomstig de voorwaarde van de vereeniging der Kerken in 1891/92.

Ook verklaren zij, in vereeniging met de mede-ondergeteekende broederen, die als leden en adviseerende leden der Generale Synode voor het voorstel-*Bos* hebben gestemd:

1. dat zij protesteeren tegen het gewelddadig ingrijpen in de zaak der Opleiding door de in gang zijnde benoeming van de Hoogleeraren der Theol. School Dr. H. Bavinck en P. Biesterveld tot Hoogleeraren a.d. Vrije Universiteit, welke blijkbaar ten doel heeft de Theol. School af te breken, in strijd met het besluit der Generale Synode om de Theol School te handhaven, en te doen wat in de tegenwoordige omstandigheden tot handhaving van deze School vereischt wordt.

2. dat zij met bevreemding en leedwezen hebben vernomen de motie van den Kerkeraad van *Rotterdam A*, die eene vervroegde Synode wil forceeren, ten einde te doen vernietigen het besluit, door de pas geëindigde Generale Synode genomen, op voorstel van Ds. B. van Schelven, gesteund door het advies van al de Hoogleeraren van de Theol. School te Kampen, welk voorstel aldus luidt:

De Gener. Synode,

lettende op den gang van zaken,

lettende ook op het oordeel der Prov. Synodes, om, zelfs indien een voorslag goed werd gekeurd, niet tot uitvoering over te gaan, zoo daaruit schadelijke gevolgen voor de rust en den vrede der Kerken zouden kunnen voortvloeien,

acht het niet raadzaam, in de gegeven omstandigheden, de vereeniging van de Theol. School met de Theol. Faculteit der Vrije Universiteit critiek tot stand te brengen.

Eene motie als bovengenoemde kan o. i. niets anders dan bij vernieuwing de rust en den vrede der Kerken in groot gevaar brengen.

3. dat zij alle Kerkeraden eerlang in kennis zullen stellen met de *motieven* van dit hun protest en bezwaar, en al aanstonds de Kerkeraden en Kerkeraadsleden opwekken, om spoedig en met kracht tegen bovengenoemde handelingen op te treden in de Kerkelijke Vergaderingen.

Ds. J. VAN ANKEN. Ds. J. BAKKER. Oud. G. BRUGSMA. Ds. W. DIEMER. Oud. H. ELEVELD. F. GUNNINK Bz. Ds G. VAN HALSEMA. J. H. HAUST. Ds. N. G. KAPTEIJN. Oud. J. TH. KOK. Ds. J. W. VAN DER KOUWE. Ds. H. J. KOUWENHOVEN. OUD. P. VAN DER LINDE. Oud. G. VETTEN. Ds. S. J. VOGELAAR.

Ds. T. BOS. Ds. W. BOSCH. Ds. L. BOUMA. Oud. G. BRANDERHORST JOHZ. Ds. G. ELZENGA. Oud. M. DE JONGE AZ. Oud. W. N. DE LEEUW. Oud. H. POPPEN. Ds. H. SCHOLTEN. Ds. L. SMILDE. Oud. K. E. VAN DER VEEN. Oud. D. J. VAN DER VEGTE. Oud. M. VELTHUIS. Ds. J. WESTERHUIS.

Prof. L. LINDEBOOM. Prof. M. NOORDTZIJ.

2 Oct. 1902.

—

N.B. Een afdruk van dit „protest en bezwaar" is gezonden aan alle Kerkeraden van de Gereformeerde Kerken.

Mocht het *ook nu* gebeuren, dat *niet* ter kennis van den Kerkeraad wordt gebracht, wat aan zijn adres inkomt bij Praeses of Scriba, dan kunnen leden van zulk een Kerkeraad, op aanvrage bij den Uitgever, *gratis* een of meer ex. bekomen.

HEDENDAAGSCHE MORAAL.

I.

Hedendaagsche Moraal, door Dr. H. Bavinck. Kampen, J. H. Kok 1902.

Moraal is eigenlijk de leer der plichten of der deugden en der gedragsregeling, ook der gewoonten die, in een bepaald tijdperk, voor goed, deugdzaam en plichtmatig gehouden worden.

Hedendaagsche Moraal is dus, hetgeen in dezen tijd voor goed, deugdzaam en plichtmatig gehouden wordt.

De moraal staat in het nauwste verband met de grondgedachten van het recht en de ethiek of de levensleer. Deze zijn de theorie waaruit de moraal, als practijk, volgt.

Ook is er verband tusschen moraal en mode, gewoonten en gebruiken, die, in een bepaald tijdperk heerschappij, vaak tiranieke-heerschappij over het leven uitoefenen.

In de eerste helft der vorige eeuw b. v. achtte men het met de moraal in strijd als de dominee een knevel droeg. Liefst zag men hem ook zonder baard. Godvruchtige vrouwen zag men zelden in gezelschap zonder iets op het hoofd, dat althans op een mutsje geleek, en op middagvisites was het in deftige burgerkringen gewoonte, dat er »iets" gepresenteerd werd.

Kom daar nu eens om!

Geen onderscheid meer tusschen een dominee en een ouderwetschen sappeur. Zoo veranderen de tijden, en de menschen veranderen met de tijden. Onze dienstboden verbinden zich om . . . geen muts te dragen. Alleen in de kerk verschijnt de vrouw nog met een gedekt hoofd. En de „drinkgewoonten," ze zijn, door een overstelpenden overvloed van argumenten in godsdienstige en in beschaafde kringen, bijna geheel uit de mode geraakt.

Deze opmerkingen, die wij nog zouden kunnen vermeerderen, moeten in het oog gehouden worden om te begrijpen wat „Hedendaagsche" Moraal beteekent.

Het is de moraal die heden ten dage in de mode is.

Welke is die moraal?

Wat is haar oorsprong, haar aard, haar strekking?

Wie op deze vragen nadruk legt, leze en overwege de verhandeling van Dr. Bavinck.

Zij was oorspronkelijk eene lezing, die de Hoogleeraar, hier en daar, gehouden heeft. Onder de bewerking voor de pers is zij uitgedijd tot eene verhandeling. En de heer Kok biedt haar aan in een zoo schoonen en degelijken vorm, dat innerlijk en uiterlijk in de schoonste overeenstemming zijn.

In de eerste plaats vestigt Dr. Bavinck de aandacht op het probleem, het op te lossen vraagstuk, dat zich hier voordoet.

Uitgaande van de Bijbelsche leer, dat het natuurlijke eerst is en daarna het geestelijke, wordt aangetoond dat bij den mensch, in het eerste tijdperk zijns levens, het zinnelijke de overhand heeft. Het kind is een kleine tiran, niets dan egoïst, die tracht alles aan zich dienstbaar te maken. Ieder ouder weet daarvan te spreken, weet wat verandering de geboorte van een kind in de huishouding teweegbrengt, en wat opofferingen het dag en nacht vordert. Vaak zegt daarbij de gelukkige moeder: o, het is zoo'n klein baasje, en een Hollandsche vader, die gewoon is zijn boterham met kaas te beleggen, zegt of denkt: als die jongen zoo voortgaat zal hij in ieder geval de kaas niet van zijn brood laten nemen.

Spoedig echter ervaart het kind dat het niet alleen op de wereld is. Het stuit aan alle kanten op verzet en tegenstand. Hoe het ook tegenspartelt, het moet zich laten wasschen, kleeden enz. Noch met zijn lichaam, noch met zijn speelgoed mag het doen wat het wil. Het moet al vroeg mores, zeden, leeren. Van de eerste tik of klap heeft zeker niemand meer heuchenis; van de daaropvolgenden weten wij allen, in meerdere of mindere mate, nog wel, hoe ze ons bekomen zijn.

En als dan de schooljaren gekomen zijn komt de kennismaking met tucht en orde voorgoed aan de beurt. Ook met straf. Zelfs heden ten dage wordt er nog wel in de lagere school clandestine geranseld. Maar in de eerste helft der vorige eeuw geschiedde het ranselen wettelijk, en niet zelden op wreede en mensch-onteerende wijze. Naar waarheid zegt dan ook de Hoogleeraar: „Zelfs de meest onafhankelijke onder de kinderen der menschen is louter afhankelijkheid. Het leven is eene opvoedingsschool, een ontgroeningsproces, een aanpassingssysteem. Er komt geen einde aan, voordat ieder mensch naar een vaststaand model in zijn kring gefatsoeneerd zij, geassimileerd aan zijn omgeving, en min of meer tevreden met de zeer bescheiden plaats, welke hem onder en naast anderen toebedeeld en gegund wordt."

Zoo wordt de mensch, door wetten van onderscheiden aard, ingebonden en beperkt.

Het zijn de wetten van wellevendheid en fatsoen. Wie heeft niet wel eens gehoord van het Wetboek van Mevrouw Etiquette? Ik herinner mij eene gemeente gediend te hebben waar de etiquette eischte, dat de moeders die heur kind

ten doop hielden bij het heengaan eene dienaresse, eene kniebuiging maakten, gelijk de dames aan het Hof dat heden ten dagen nog voor de Koningin doen. Of die kniebuiging nu gemaakt werd voor den predikstoel of voor het doopbekken, of voor den predikant, heb ik nooit met zekerheid kunnen te weten komen. Prof. B. stemt dan ook aan *Schopenhauer* toe, dat beleefdheid menigmaal is: „de kunst om naar voorgeschreven regelen te veinzen, een voorhangsel, dat de naaktheid van het egoïsme bedekt."

En bij dezen dwang komt de dwang der mode in kleeding, huizen en kerkenbouw, meubileering enz. Voorts de ordeningen die God in de natuur gesteld heeft. Niemand kan eene el tot zijne lengte toedoen. Terecht herinnert de schrijver er aan dat een Engelschman alles kan, maar van eene vrouw een man maken kan hij niet.

Ook de wetten van het denken komen hier in aanmerking. Bovenal het recht, dat in zulk een nauw verband staat met de zedelijkheid.

De moraal stelt alzoo het probleem: wat is goed en wat is kwaad? Hierop laat de Hoogleeraar dan ook het volle licht vallen. De Gereformeerde Christen erkent alleen als goed datgene wat uit een waar geloof geschiedt, naar Gods wet en tot Gods eer. Maar juist hierover loopt de strijd in onze dagen. Wie bepaalt, zoo luidt dus de vraag, wat door den mensch gedaan en gelaten moet worden? Welke is de autoriteit, die voor allen en ten allen tijde het onderscheid van goed en kwaad aanwijst en voorschrijft? Wat is het goede, het zedelijke, in ergeren zin, en waarin is het gegrond?

Aan de beantwoording van deze vragen is het tweede gedeelte van deze verhandeling gewijd.

Dit gedeelte komt ons voor het belangrijkste te zijn. Hier is de schrijver de gids op het breede terrein van de hedendaagsche moraal. Zijne groote belezenheid, de gemakkelijkheid waarmede hij den inhoud van anderer gedachten vat, de daaruit voorvloeiende helderheid van voorstelling, het levendige en vloeienden van den stijl, alles werkt samen om te boeien, te leeren en de gedachten te leiden naar de oplossing van het probleem, die in het derde deel gegeven wordt.

Van den stijl van wijlen Prof. Scholten heeft men wel eens gezegd, dat de gedachten als scheepjes op een zacht golvenden stroom ons voorbij varen. Het komt ons voor dat, in dit opzicht, de discipel niet minder is dan de meester.

In dit tweede deel vestigt de schrijver allereerst de aandacht op het feit, dat in vroeger tijd algemeen de overtuiging heerschte, dat het goede rust in den wil van God die, op de eene of andere wijze, Zijn wil aan de menschen geopenbaard heeft. Dat was het geloof van alle menschen zonder onderscheid. Heidenen, Joden, Mohammedanen en Christenen geloofden allen aan zulk een goddelijke openbaring, waarin de mensch de maatstaf heeft voor de onderscheiding van goed en kwaad. „God wil het," dat was hun kracht, hun strijdleus, hun overwinningslied en des noodig ook de psalm van hun martelaarschap.

In alle eeuwen waren er echter rationalisten, twijfelaars, ongeloovigen Doch sedert de achttiende eeuw zijn de menschen over het algemeen hierover gansch anders gaan oordeelen. „Toen is dat groote proces der emancipatie begonnen, dat zich tot op den huidigen dag voortzet op ieder terrein van het leven."

Emancipatie wil zeggen: vrijmaking van alle beperking der vrijheid, verwereldlijking van het geheele leven, losmaking der moraal van God en Zijne geboden. De zedenleer wordt losgemaakt van God en Zijne geboden. Geloof en godsdienst worden geacht een overwonnen standpunt te zijn. Zij zijn voor de zedelijkheid van den mensch niet noodig, veeleer nadeelig, ja schadelijk. Niet in God rust het goede; het rust geheel in zichzelf. Het goede alleen is souverein, het is 't eeuwige.

Dat is de grondgedachte van de Hedendaagsche Moraal.

W. H. GISPEN.

Amsterdam.

Hoe hebben we 't *nu* met de Theol. School?

Aan N. N.

Waarde Broeder,

Gij verwondert u, dat ik tot nu toe in de pers niet heb gesproken over het besluit der Generale Synode in zake de opleiding c.a. 't Schijnt wel, meent gij, dat nu het woord gelaten wordt alleen aan de voorstemmers en voorstanders van het besluit, dat bijna tegelijkertijd genomen en — teniet gedaan is. Velen zouden daardoor zeer teleurgesteld zijn, niet wetende, wat zij nu te denken hebben van den stand der veelbesprokene zaak, en van de broeders, die vóór de Synode luide en krachtig hunne stem deden hooren. Hoewel eigenaardig en ook ingewikkeld, is toch de bedoeling uwer bovenstaande vraag wel te vatten. En dat van Noord tot Zuid tal van broeders en zusters zóó gevoelen en spreken, behoef ik niet te gelooven op uw woord alleen; gister nog ontving ik een brief uit het Noorden, en een uit het Midden, en een uit het Zuiden des lands. Uit wat ik na de Synode mondeling en schriftelijk heb vernomen is het mij dan ook daghelder, dat de behandeling der Theol. School op en door de Synode allerwege de harten beweegt, en dat bij niet weinigen onzekerheid en droefheid gemengd zijn met de innige begeerte om te weten, wat er nu moet en kan gedaan worden om de *eigene opleiding* en de *eigene inrichting* der Kerken niet alleen te behoeden voor ondergang en voor verzwakking, maar ook te versterken en, mocht het wezen, te verzekeren.

't Is mij ondoenlijk, allen te beantwoorden die mij over dit levensbelang der Kerken schrijven. Zij gelieven deze letteren aan u te beschouwen als voor hen bestemd.

Gij behoort nog niet tot de „pessimisten," die het ergste vreezen, al is „optimisme," gansch blijde hoop, ook niet de juiste uitdrukking van uw gevoelen en van uw verwachting. Gij ziet en zegt: de Theol. School is er toch nog, en dat niet *trots*, maar *tengevolge van* een besluit der Synode. Daarin hebt gij geheel gelijk. De Synode heeft wel het bekende voorstel aangenomen, maar 't is nog de vraag, of de vereeniging met de Vrije Universiteit wel een feit zou geworden zijn, indien de Synode ook besloten had de uitvoering van dat besluit te beproeven. Er zou allicht nog niets van gebeurd zijn vóór een volgende Synode. Want, ziet, de Vereeniging v. H. O. te Amsterdam heeft ook nog wel iets te zeggen in deze zaak. 't Schijnt soms wel, dat enkele personen al het woord dier Vereeniging spreken en al haar werk doen, althans bepalen, maar in dit geval zou de Vereeniging zelve uit den hoek hebben moeten komen. Want Ds. B. van Schelven, een van de Curatoren der Vrije Universiteit, had evenzeer bezwaar tegen een paar van de voornaamste artikelen als ondergeteekende en anderen. Met al wat die afgevaardigde sprak, van uit het standpunt der Vr. U., tegen het geven van het recht van *voordracht* aan de Theol. Faculteit, kan ik mijne instemming betuigen. Die door hem zóógenoemde „coöptatie" acht ik voor de Kerken ten eenenmale onaannemelijk, een zelfberooving van eigen recht en plicht en belangen; en voor de Vereeniging met hare Directeuren en Curatoren heeft zij m. i. veel van een abdicatie, d. i. een aftreden, een afleggen van de hooggeroemde souvereiniteit in eigen kring. De Vereeniging zou, dunkt mij, veel eer er toe kunnen komen, de benoeming van Professoren geheel aan de Kerken over te laten, dan zich en de Kerken te binden en te laten binden door zulke „coöptatie." Ook voor andere punten heeft de bovengenoemde Curator der V. U. zich zijne stem voorbehouden, toen hij voor het voorstel-Bavinck-Rutgers c. s. in zijn geheel heeft gestemd. Waarschijnlijk mag het geacht worden, dat de Vereeniging dezen haren pleitbezorger niet alleen zou hebben laten staan. Dus, ook ingeval de Synode had besloten, het aangenomen voorstel tot uitvoering te brengen, zou de Theol. School haar arbeid vooreerst nog op gewone wijze hebben moeten voortzetten. En indien er dan weer een Synode ware saamgeroepen, om te oordeelen over wijzigingen in den geest van Ds. B. v. Schelven, dan — zou het ook nog wel hebben kunnen gebeuren, dat die Synode had gezegd: nu basta! Vooral, indien het werk der Synode van Arnhem de Kerkelijke Vergaderingen tot het inzicht had gebracht, dat in dien weg en op dien voet „het beding" van 1891/92 krachteloos wordt gemaakt en het recht en de vrijheid der Kerken schade lijden. Indien al de Kerkeraden de bezwaren der 15 tegenstemmers goed leeren kennen en wegen, dan is er hoop, dat een volgende Synode geen 25 leden tellen zal die een dergelijk voorstel steunen.

Maar we kunnen dat ondersteld geval daar laten. Dat geval is niet meer dan een *onderstelling*. De *werkelijke* toestand is deze (en, zooals gij ziet, nu maak ik een begin met de beantwoording van uwe vraag), dat de Theol. School, ook nu weer, ik zeg niet geheel ongeschonden, maar toch levend uit den strijd gekomen is. Wat is de zaak? De Synode heeft: 1⁰. *besloten* tot de vereeniging van de School met de Vrije Universiteit, wat haar betreft; 2⁰. *verworpen* een voorstel van *Dr. van Goor*, om middelen te beramen tot *uitvoering* van het besluit; 3⁰. *aangenomen* een voorstel-*van Schelven* tot niet-uitvoering, waarin met opzet *niet* is opgenomen de beperking: „reeds nu," die Ds. van Andel gaarne daarin wilde opgenomen zien, en waardoor dan de *al* of *niet*-uitvoering zou afhangen van omstandigheden. Slotsom van al de redeneeringen en besluiten is dus: dat het *Concept-Contract* is *verworpen*; dat een hier en daar gewijzigd, en m. i. verslechterd, zoowel voor de Vereeniging als voor de Kerken meer bezwarend, Concept is *aangenomen*; dat de Synode vervolgens heeft *geweigerd*, de spoedige uitvoering te beproeven, en daarna geheel haar besluit van rechtsgeldigheid heeft ontdaan. Zij die zeggen, dat de uitvoering is *uitgesteld*, hebben de Synode niet begrepen. Het *besluit* bestaat niet meer; de School bestaat nog wel; en zij is ook nog ten volle de eigene inrichting der Kerken, al heeft de Synode ook, *in strijd* met het besluit tot *niet-uitvoering*, den wensch van Ds. van Andel vervuld, om „de eigene inrichting der Kerken" achter haar naam, in het besluit tot handhaving te schrappen. Zie, dat geschrap beteekent alleen iets als stof voor een wetenschappelijk-wijsgeerigzielkundig dispuut: hoe zoo iets mogelijk was. Maar overigens, een eigen kind *is niet* te „onteigenen." Verstooten — dat kan; vermoorden — ook wel; maar — dat mag immers niet! Maar of nu een predikant al zei van zijne gemeente: dat is mijne gemeente *niet*, of een gemeente van haren dienaar: dat is onze dominee *niet* — wat zouden die woorden anders zijn dan spoedig vervliegende geluiden?

Neen, de School is én blijft *de* „eigene inrichting" der Kerken, tot zoolang — wat God verhoede! — de Kerken haar *sluiten*, haar *oplossen* in een inrichting die niet van de Kerken is.

't Zal u gewis een oorzaak van genoegen zijn, dat de Theol. School den cursus 1902/1903 mocht beginnen met niet minder dan 13 nieuwe studenten. Dat is, op zichzelf, *geen* bewijs van *achteruitgang*; en, van Gods zijde beschouwd, zeker ook *geen roepstem*: geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven en niet leven.

Of ik dan in het *besluit* der Synode volstrekt geen wolken zie voor de School der Kerken? Zeer zeker *wel*; en dat niet alleen voor de *School*, maar ook voor de eenheid der *Kerken*. Ik acht dat besluit van groote, zware, beteekenis. Wat de meerderheid betreft, *is nu gebleken*, dat zij door het beding van 1891/92 zich niet heeft laten weerhouden, „de eigene inrichting der Kerken" los te laten, om het zachtste woord te bezigen.

Of dan nu de Kerkeraden en de leden der gemeente dat besluit maar moeten laten voor hetgeen het is, en lijdelijk den verderen gang van zaken afwachten? Dát mag volstrekt niet — is mijn antwoord. En dat kán ook niet. Reeds nu roepen voorstanders van de V. U. om een nieuwe Synode. Reeds hebben *Kerkbodes* den volke toegeroepen: de Classen moeten zich uitspreken; zelfs is er al gezegd, dat aan dezen en genen afgevaardigde rekenschap zal worden gevraagd en over zijne houding op de Synode een oordeel worden uitgesproken. Waar de voorstanders der V. U. zóó ageeren, mag en kan niet één Kerkeraad „neutraal" blijven tegenover de Synode. Hierin ben ik het met die *Kerkbodes* wel eens: dat de Kerkeraden enz. moeten oordeelen over het doen en laten van de Synode in haar geheel, en van de afgevaardigden in 't bizonder. Men late hun dan ook slechts den noodigen tijd; en dat de voorgangers de leden der Kerkeraden en der gemeenten, beter dan met het verworpen Concept-Contract is gedaan, helpen inlichten en tot een zelfstandig oordeel in staat stellen, door onpartijdig het „*hoor* en *wederhoor*" in practijk te brengen.

Intusschen neme het gebed voor de opnieuw gehandhaafde Theol. School, de eigene inrichting der Kerken, allerwege toe; en met het gebed de offervaardigheid; en dat alle Kerkeraden, (en waar *de Kerkeraad* het *niet* doet, de Kerkraadsleden) die instemmen met de, in hare soberheid en bescheidenheid zooveel zeggende, „Verklaring" der 15 Synodeleden, daarvan tijdig en op gepaste wijze doen blijken!

Stel u, w. b., voor dezen keer met dit weinige tevreden. In een volgenden brief hoop ik u ook duidelijk te maken, inhoever de redacteur van „*De Bazuin*" zich vergist bij zijne aanhaling van enkele regelen uit mijn „Bijblad". De toestand is nu *inderdaad* beter geworden, naar mijn oordeel, dan in den laatsten tijd. Maar nu herhaal ik ook, wat de redacteur *niet* aanhaalde, nl. dat de beslissing der Synode al den Kerkeraden, die voorstanders zijn van de Theol. School, tot plicht maakt: *ieder* en *tezamen* te overwegen, *wat* hun nu te doen staat *tot handhaving van het recht en de vrijheid der Kerken.*

Groete van uw dw. broeder in Jezus Christus, onzen Heere

L. LINDEBOOM.

K., 30 Sept.

Ingezonden.

ORANJEMAN.

Voor den Zuid-Oosthoek van Friesland.

Hooggeachte Redactie!

Mogen wij als getrouw lezer van *de Bazuin* weer een stukje plaatsen voor de zeer arme Zondagsscholen in den Z.-O.-h. van Friesland? Wij schreven boven ons stukje: *Oranjeman*, en dat wel omdat men ons zoo heeft believen te noemen, denkelijk omdat wij vroeger schreven *Oranje boven*. Wij beginnen nu niet zonder aarzeling ons stukje te schrijven, omdat er zooveel gevraagd wordt voor allerhande Christelijke doeleinden, 't welk men als een grooten zegen mag beschouwen; want als het Christendom stilzit, dan werkt Satan met al zijn macht en invloed.

Dat onze zeer geachte mannen (de Boeren) ons land en volk bestormen, om hulp en bijstand te zoeken voor hun geplunderd en verwoest land en lijdende weduwen en weezen, is ook op zichzelf nog niet zoo kwaad, als nu maar niet ons volk zich daarvoor al te zeer inspant. Het heeft al zooveel te offeren voor de belangen van het Koninkrijk Gods! Dat de groote mannen, mannen van naam, mannen van het geld, zich daar nu eens voorspannen, om onze mannen en broeders van Transvaal in hun nood te helpen.

Wij wenden ons dan ook niet tot de groote geldmannen, maar tot de kleine luiden, met de vriendelijke bede: Och, kan men bij het vele, dat men voor eigen plaatselijke belangen heeft te offeren, ook nog niet iets afzonderen voor de zeer arme Zondagsscholen in den Z.-O.-h. van Friesland? Geloof ons, wij hebben het meer geschreven, onze broeders Zondagsschool-onderwijzers staan hier, zoo men hen niet helpt, machteloos in hun arbeid. Zij zijn te arm, om de vele kinderen te helpen, die daar uit hutten en krotten komen, en die veelal niet behoorlijk gekleed zijn; de kinderen, die vanwege zedeloosheid het belang der Zondagsschool niet inzien; die honderden van kinderen moeten gelokt worden, de Zondagsschool moet voor zulke kinderen zoo aantrekkelijk mogelijk gemaakt worden. Gezag oefenen kan men op zulke kinderen niet, de onbelangstellende ouders heeft men ook niet mede. Hoe noodig onder zulke kinderen de Zondagsschool is, voelt ieder Christen; daarom, geliefde vrienden en vriendinnen, och helpt die onderwijzers aan het allernoodigste, dat is, aan kleedingstukken voor de kinderen, kousen aan de voeten, onderkleederen en sterke bovenkleederen; mooi komt er niet zoozeer op aan. Zeer velen hebben ons al jaren achtereen daaraan geholpen, 't welk wij dankbaar bij dezen erkennen. Eenig geld is ook zeer noodig. Zij kunnen hun dan ook eens een paar klompen aan de voeten koopen en het is ook zoo belangrijk, dat de broeders op het naderende Kerstfeest hun een aangenaam feestje kunnen verschaffen.

Denkt u toch eens dien toestand in: het is Kerstfeest, en men kan hen dan niet eens blijde maken. Men zal mij kunnen tegenvoeren: op het Kerstfeest moet het Kindeke Jezus Christus als Zaligmaker van 't verlorene de hoofdpersoon zijn, die moet hun in al Zijn dierbaarheid en algenoegzaamheid worden aangeprezen, opdat zij daarop verliefd worden; en wij stemmen zulks van heeler harte toe; maar geloof ons ook hierin, als wij voor de zooveelste maal zeggen, men moet in zulke verachterde en verarmde streken werken van het lichaam tot de ziel. Verbindt men door zulke lichamelijke middelen het volk en de kinderen aan zich, dan wordt de weg gebaand tot het hart. Wat is het een heerlijk werk, te werken in zulke streken om het verlorene op te zoeken, en het op te eischen voor Jezus Christus, als den eenigen Redder van verlorenen, Wiens werk het is om het hart te bereiden en ontvankelijk te maken voor het Woord des levens.

Nu is daarvoor noodig de middellijke bewerking. O helpt ons, allen die met ons er belang in stellen, dat er geen meerdere zielen voor satan wegsterven; honderden, ja duizenden zijn satans eigendom geweest, die in den Z.-O.-h. van Friesland weggestorven zijn in den duisteren nacht van onwetendheid. Wij roepen u op, die de dierbaarheid van het Evangelie der zaligheid kent, of door genade deelachtig zijt. Wat dunkt u? *kan en mag dat zoo langer voortduren?* dat de bevolking aldaar niet zou zou bearbeid wordt, dat zij Jezus in Zijn eeuwige zondaarsliefde leeren kennen, om zich op dien Heiland te werpen, en Hem door een kinderlijk geloof te omhelzen? Broeders Zondagsschool-onderwijzers, die in betere omstandigheden verkeert, volgt het schoone voorbeeld van onze broeders te Delft, die hunne kinderen wekelijks een centje laten medebrengen voor de arme kinderen in den Z.-O.-h. Zoo iets is een praktische arbeid, waardoor bijna ongevoelig veel bij elkaar komt; en zulks kan den Zuid-Oost-hoek redden voor de eeuwigheid, zoo het den Heere behaagt dat alles dienstbaar te maken voor hunne bekeering. Wij eischen de jeugd op voor den Heere.

De Classe Heerenveen der Geref. kerken bewerkt met een grooten ijver en belangstelling de grootere en bejaarde menschen met Evangeliesatie-arbeid, en tot prijs van Gods goedertierenheid mag van dien arbeid gezegd worden, dat zij een groote verovering maakt op des satans rijk. Velen zijn er reeds die Jezus belijden als hun Zaligmaker en ook zeer velen, die gaarne meer van Jezus wenschen te hooren. Dat men die Classicale Commissie mildelijk moge steunen. Goud is die arbeid waard, en met zilver, ja zelfs met kopergeld is dien commissie reeds blijde, als er maar genoeg komt.

Maar schrijver dezes roept de hulp in voor het Zondagsschoolonderwijs, dat op vele plaatsen in den Z.-O.h. nog het eenige is wat er gedaan kan worden. Lieve vrienden en vriendinnen, helpt ons de jeugd te veroveren, dan is de toekomst de onze. Jongelingsver. en Jongedochtersver., helpt ons ook naar vermogen, en allen die wat kunnen missen voor den dienst des Heeren; alles is welkom, mooi behoeft het niet te zijn, als het maar sterk en degelijk is; gedragen kleederen zende men ook maar, die kunnen vermaakt worden, als men mij geld zendt voor dit doel. Gelieve het op de strook te zetten: voor Zondagsscholen; als er staat: voor den Zuid-Oosthoek, dan draag ik het af aan den Penningmeester, broeder P. Smilde; dat is voor den Evangeliesatie-arbeid, dat houden wij positief uit elkaar. Wat wij in dezen zomer nog ontvingen voor Zondagsscholen en armenbedeeling, dat hopen wij eerstdaags te verantwoorden in *de Bazuin*.

Laat de smeekbede van den Oranjeman weerklank vinden in veler harten.

Schenk den Z.-O.h. een plaats in uw gebed, en open uwe beurs voor haar.

Uw aller Vriend en Broeder,

Oranjewoud, J. WOUDA,

Heerenveen, 6 Oct. 1902. *Corr. van Jachin.*

ADVERTENTIËN.

Door Gods goedheid werd ons heden zeer voorspoedig een welgeschapen **DOCHTER** geboren.

E. BUURMA, v. d m.
A. BUURMA—BOELS.

WILSUM, (GRAAFSCH-BENTHEIM),
6 Oct. 1902.

De Heere verblijdde ons heden met de voorspoedige geboorte van een **Zoon**.

C. LINDEBOOM, v. d. m.
A. M. LINDEBOOM—DE JONG.

Pastorie BOLNES,
7 October 1902.
Eenige kennisgeving.

Aan allen, die van hunne belangstelling deden blijken bij de herdenking van onze ***40-jarige Echtvereeniging***, betuigen wij onzen hartelijken ***dank***.

J. KARSEN, Em. Pred.
L. W. AALDERINK.

WILDERVANK,
7 Oct. 1902.

EBEN-HAËZER.
Den 11en Oct. a.s. hopen onze geliefde Ouders
H. VELTKAMP
EN
L. F. KELDERMAN
hunne ***40-jarige Echtvereeniging*** te herdenken.
Hunne dankbare Kinderen,
Behuwd- en Kleinkinderen.
HATTEM,
8 Oct. 1902.

SOLI DEO GLORIA!
Zoo de Heere wil en zij leven, hopen
A. Scheele Jzn.
EN
A. van de Ree,
op Dinsdag 14 Oct. a.s. hunne ***50-jarige Echtvereeniging*** te herdenken.
Dat de Heere hen nog lang spare, is de wensch van Kinderen, Behuwd, Klein- en Achterkleinkinderen.
Namens allen,
J. P. SCHEELE.
TERNEUZEN,
10 Oct. 1902.

D. V. hopen onze geliefde Ouders
FOKKE ZANTINGE
EN
JANTJE MARISTEN
op Dinsdag en Woensdag den 14 en 15 Oct. e. k. hunne **40-jarige Echtvereeniging** te gedenken.
DWINGELOO WESTEINDE.
Hunne dankbare Kinderen en Kleinkinderen,
A. ZANTINGE. } WITTELTE.
A. ZANTINGE—WILTINGE.
J. F. DE WEERD. } LHEE.
G DE WEERD—ZANTINGE.
R. VAN DIJK. } DWINGELOO.
A. VAN DIJK—ZANTINGE.

Heden overleed in de hope des eeuwigen levens, na eene korte ongesteldheid, onze innig geliefde Moeder en Behuwdmoeder
Anje Jans Frouws,
Wed. van A. C. BOUWMAN,
in den ouderdom van 58 jaren.
Uit aller naam,
C. A. BOUWMAN.
UITHUIZEN,
1 Oct. 1902.

Heden nam de Heere
Jakob Hoekstra
in de kracht zijns levens uit ons midden weg. Ruim een jaar was hij Ouderling. Zijne schoone gaven deden ons veel van hem voor de Gemeente verwachten. God troostede Weduwe en hare nog jeugdige kinderen.
Namens den Kerkeraad,
B. W. TER MEULEN, *Pres.*
E. W. ELZENGA, *Scriba.*
BLIJA,
3 October 1902.

Na een lijden van ruim negen jaren, trof ons heden de lang gevreesde slag, daar het den Heere behaagde, onze innig geliefde Echtgenoote, Moeder, Behuwd- en Grootmoeder

JENTJE IJMKER,

in den ouderdom van ruim 70 jaren door den dood van ons weg te nemen. Met droefheid staren wij op het stoffelijk overschot, doch treuren niet, als degenen die geen hope hebben.

B. v. d. GRAAF,
Mede namens Kinderen,
Behuwd- en Kleinkinderen.

LUTTEN A/D DEDEMSVAART,
3 Oct. 1902.

Heden overleed in de hope des eeuwigen levens, na een zeer korte ongesteldheid, zeer zacht en kalm, onze geliefde Vader

Leendert Hoogvliet,

in den leeftijd van ruim 75 jaren.

L. HOOGVLIET Jr.
W. HOOGVLIET.
M. HOOGVLIET –
VAANDRAGER.

ROTTERDAM,
Dordtsche Straatweg,
6 Oct. 1902.

Heden nam de Heere door den dood van onze zijde onzen geliefden Echtgenoot, Vader en Behuwdvader

JAN MULDER,

in den ouderdom van ruim 71 jaar.

WED. H. MULDER—
HECTOR.
G. HEMMES – MULDER.
E. HEMMES.

GRONINGEN,
DRAGTEN, } 6 Oct. 1902.

Mevrouw HEEMSKERK, Beilerstraat 7, ASSEN, **vraagt** tegen **1 November eene flinke**

KEUKENMEID

goed kunnende koken en netjes werken.

EEN BEKWAAM

brood-, beschuit- en kleingoedbakker, Ger. Godsd., gehuwd, **biedt zich aan**, liefst als

Meesterknecht.

Goede informaties te bekomen.
Brieven letter **H.**, aan den Uitgever van *de Bazuin* te KAMPEN.

☞ 100en PRACHTIGE

AMERIK. ORGELS ☜

in prijzen van *f* 85.— tot *f* 500.— werden reeds met het grootste succes door mij geleverd, waarvoor 100en dankbetuigingen tot bewijs kunnen strekken.

»Geen goedkoop Orgel zóó goed."

»Geen goed Orgel zóó goedkoop."

Men vrage s. v. p. teekeningen met prijsopgave.

Levering franco, vrij zicht, zoowel à contant als op afbetaling.

GROENEVELD's
Orgelhandel,
MAGAZIJNEN KOEMARKT
SNEEK.

BERGERAC TINTO.

(Avondmaalwijn) *f* 0,85 per fl.
Grieksche Muscaat (Samos) *f* 0,70 per fl.
Medoc (landwijn) *f* 0,50. »

Deze landwijn wordt evenals de BERGERAC TINTO door verschillende H.H. Predikanten zeer geprezen en aanbevolen.

Bestellingen per Anker franco.

DE VLIJT - VOORSCHOTEN.

BIJZONDER KOOPJE.

W. à BRAKEL, Redelijke Godsdienst, nieuwe uitgaaf, 2 groot octavo deelen, ruim 2000 bl met portret, prachtige uitgaaf in 2 soliede half chagrijn leeren banden. Geheel nieuw f 12.50. Tijdelijk voor **f 6,75**. Verkrijgbaar bij

C. de Boer Sz. te Sneek.

STEENWIJKER

BEDDEN FABRIEK,

opgericht in 1889.

Gezuiverde, Gewasschen en Gestoomde nieuwe Veeren.

Citchn, Wollen en Molton dekens en Bedtijken in alle soorten.

Linnen bedtijken in het blauw met koorden, in het rood zonder koorden.

No. 1. **Het nieuwe Reclamebed** w. o. een Wollen, een Citchen, een Molton deken, voor 2 pers. 50 pd. veeren, geen grooten, 1 tijk en een bed, peluw, 4 kussens, overtrek voor bed en peluw voor f 33, en voor f 35.

Een extra 2-pers. Bed, waarin 42 pd. v., ook voor f 33 of f 35, met 50 pd. veeren, verder ook f 38, f 40, f 45, f 50. PRIMA KAPOK.

Een satijnbed met prima Kapok w.o. een Wollen, Citchen en Molton deken en een Overtrek, 1 bed, 1 peluw, 2 kussens voor f 24.

1 gewoon Bed, prima Kapok als bovenstaande voor f 22,50.

Er is nog nooit eenige aanmerking gemaakt.

Veeren tot in de fijnste soorten voorradig, rembours, vrij zicht en monsters gratis.

Boven f 10 franco. Veeren 30, 35, 40, 50, 60, 70, 80 cent, f 1, f 1,20.

J. KETEL Rz.,
Z/z. Markt, Steenwijk.

H.H. ROOKERS!

Wilt ge een lekkere sigaar voor weinig geld, koopt dan het merk ZEELAND voor *f* **1,50**. Tevens **ruim voorzien** in verschillende soorten prima kwaliteit, in de prijzen van *f* **2,—** *f* **2,50**, *f* **3,—** enz.; bij 5 kistjes 10 cent per kistje lager.

Fr. p. p. na ontvangst van postwissel.

Beleefd aanbevelend,
L. KROESE.

ZWOLLE, I 92—93.

Termijnbetaling van af
10 CENTS per dag.

SOLIEDE ORGELS

in prijzen van af *f* 40.—
Gratis Handleiding en Toetsenlooper.
Honderden dankbetuigingen.
Vraagt gratis **Catalogus** en conditiën.

JOH. DE HEER,
Rotterdam, Noordmolenstraat 71.

DOET UW VOORDEEL

en keuze uit onze **5 heerlijke**
Mélanges Reclame Theeën.

per 2½ kilo franco rembours	**No. 1. f 3,90**
	No. 2. - 3,75
	No. 3. - 3,50
	No. 4. - 3,25
	No. 5. f 3,00

SLUIK en Van der WAL's
THEEHANDEL.
Harlingen.
Voor puike kwaliteiten wordt ingestaan.

HUWELIJK.

Voor jongelieden, die in het huwelijk wenschen te treden, is op het mooiste gedeelte van het Sarphatipark te Amsterdam te huur, een **modern BOVENHUIS**, huurprijs **f 300.—** per jaar. Onmiddellijk te aanvaarden.

Te bevragen bij de Makelaars TEIXEIRA DE MATTOS & VAN DER VIJGH, Sarphatipark 135 te AMSTERDAM.

Bij den UITGEVER J. C. VAN SCHENK BRILL te DOESBURG, verscheen heden de 1e aflevering van:

De Zegepraal van het Kruis.

Het **Kerkelijk, Godsdienstig, Maatschappelijk** en **Huiselijk Leven** en de **Vervolgingen** der **eerste Christenen**

DOOR

P. J. KLOPPERS.

Verschijnt in 20 à 21 aflevering en met 13 à 14 keurige **platen,** tegen slechts **30 cts.** per aflev.

Aangrijpend, met *levendige kleuren* wordt in dit werk al 't *eigenaardige, merkwaardige, kenschetsende* en *bloedige* uit die eerste eeuwen geschilderd.

VOOR CATECHISATIËN:

De Bijbelsche Geschiedenis, in Vragen en Antwoorden voor Eerstbeginnenden, door P. DIJKSTERHUIS, 13e druk. Prijs *f* 0,12½. 25 ex. *f* 3,—. 50 ex. *f* 5,75. 100 ex. *f* 11,—.

De Bijbelsche Geschiedenis, in vragen en antwoorden. Eene handleiding voor meer gevorderden door P. DIJKSTERHUIS. 7e druk. Prijs *f* 0,22½. 25 ex *f* 5,50. 50 ex *f* 10,50. 100 ex. *f* 20.

Het Kort begrip van den Christelijken Godsdienst, opnieuw uitgegeven door P. DIJKSTERHUIS, 8e druk. Prijs *f* 0,15. 25 ex. *f* 3,50. 50 ex. *f* 6,50. 100 ex. *f* 12,00.

De vijf artikelen tegen de Remonstranten, vastgesteld op de Synode van Dordrecht A⁰. 1618 en 1619. Opnieuw uit het Latijn vertaald onder toezicht van S. VAN VELZEN. 5e druk Prijs *f* 0,20. 25 ex. *f* 4,—. 50 ex. *f* 7,—. 100 ex. *f* 12,—.

De belijdenis des Geloofs der Geref. Kerken in Nederland. Overgezien in de Synode van Dordrecht A⁰. 1618 en 1619; met de voorn. vroegere lezingen uitgegeven door S. VAN VELZEN. 5e druk. Prijs *f* 0,15. 25 ex. *f* 3,25. 50 ex. *f* 6,—. 100 ex. *f* 10,—.

De Formulieren van eenheid der Gereformeerde Kerk in Nederland. Prijs *f* 0,45. 25 ex *f* 10,—. 100 ex *f* 30,—.

De Heidelbergsche Catechismus met teksten. 9e druk. Prijs *f* 0,10. 25 ex. *f* 2,—. 100 ex. *f* 7,—.

Het Kort begrip der christelijke Religie, met teksten. 17e druk. Prijs *f* 0,08. 25 ex. *f* 1,75. 100 ex. *f* 6,50.

Het Kort begrip der christelijke Religie, zonder teksten. 3e druk. Prijs *f* 0,04. 25 ex. *f* 0,80. 100 ex. *f* 3,—.

Hellenbroek. Voorbeeld der goddelijke waarheden, met teksten, (groot) 11e druk. Prijs *f* 0.20, 25 ex. *f* 4, 100 ex. *f* 14.

Hellenbroek. Voorbeeld der goddelijke waarheden, zonder teksten. (klein.) 7e druk. Prijs *f* 0,10. 25 ex. *f* 2,—. 100 ex. *f* 6,50.

Borstius. Vraagboekje voor kleine kinderen 14e druk. Prijs *f* 0,04. 25 ex. *f* 0,80. 100 ex. *f* 3,—.

Absentielijst voor Catechisatiën en Zondagsscholen. 4e druk Prijs *f* 0.50.

Uitgaven v. d. Firma S. VAN VELZEN Jr. (W. A. BESCHOOR) te 's-Gravenhage.

☞ Present-Ex. ter kennismaking worden op aanvraag gaarne toegezonden.

DE NIEUWE DRUK
van

Het Nieuwe Testament

met volledige Kantteekeningen van den Staten-Bijbel is gereed. Het boek is 1045 *bladz. groot, en kost in fraaien halflederen band. f* 4,50.

Alle Boekh. nemen bestellingen aan.
Kampen. *ZALSMAN.*

Verschenen is:

Het echt Menschelijke

Hoe het is gezocht en waar het is te vinden

DOOR P. BIESTERVELD.

Prijs *f* **1.25;**
in stempelband *f* 1.75.

Dit werk is No. 1 van den **tweeden** jaargang der **Bibliotheek voor Hoofd en Hart** en werd aan de inteekenaars verzonden.

De nieuwe jaargang zal bestaan uit **5** (vijf) boeken, alle van hollandsche schrijvers en kost evenals de eerste, niet meer dan *f* **3.— (drie** gulden). Desverlangd kan men de boeken ook in **stempelband** bekomen; daarvoor betalen de **inteekenaars** slechts **40 cts.** per ex. meer, zoodat hun in dàt geval *f* **5.—** voor den 2en jaargang wordt berekend.

Nadere bijzonderheden (o. a. de titels en omschrijving der overige nieuwe uitgaven) zijn te vinden in mijn fraai geïllustreerden **nieuwen CATALOGUS**, die in elken boekwinkel gratis te bekomen is, alsmede bij mij

D. A. DAAMEN te Rotterdam,
UITGEVER.

OPLEIDING.

Verschenen bij JAN HAAN te GRONINGEN:

☞ **Het Object der Theologie als Wetenschap,** volgens de Encyclopaedie van DR. A. KUYPER, en **Faculteit of School,** door **W. DE JONGE,** v. d. M. te HEEG.

Prijs f 0,35.

Vereeniging „Christelijke Bibliotheek",
sedert 1897 gevestigd te Nijkerk.

Zooeven verscheen als deel I van den zesden jaargang

Verwoeste levens, door W. van Nes. * * *

Het programma voor den zesden jaargang vermeldt uitsluitend werken van *Nederlandsche auteurs.* * * * * *
De leden ontvangen jaarlijks 1600 *bladzijden* druks in 6 of 7 nette deelen ingenaaid. * * * * * * * * * * * * * *
Fraaie stempelbanden worden à 35 cent berekend.
De contributie bedraagt vijf gulden per jaar. * * * * *
Bij iederen solieden boekhandelaar is deel I *nu* reeds ter inzage te bekomen. * * * * * * * * * * * * * * * * *
De uitvoerige *fraai geïllustreerde Catalogus* is alom gratis verkrijgbaar. * * * * * * * * * * * * * * * * * *

G. F. CALLENBACH, Uitgever,
Nijkerk. * * * * * * * * * * * * * *

---

50 cts. 50 cts.

Transvaal

Een Lauwerkrans den Boeren gevlochten.

pl.m. 150 gedichten.
pl.m. 260 bladz. druks.

Gedichten.

Verzamelaar M. MOLENAAR.
Opgedragen aan den WelEd. Heer

Geschikt voor alle denkbare gelegenheden.

L. Penning.

Door de pers gunstig beoordeeld.

De inhoud: boeiend, aangrijpend, schoon, gevoelvol, rijk aan afwisseling. Oud en jong *moet* bij het lezen van deze gedichten *volop genieten. De uitvoering* royaal en netjes op houtvrij papier gedrukt.

Prijs 50 ct. franco thuis.

Verkrijgbaar bij alle solide Boekhandelaren alsmede bij den uitgever, na ontvangst van postwissel ad 50 ct of 10 zegels à 5 ct

C. de Boer Sz., Sneek.

Ook verkrijgbaar aan 't Bureau van dit blad.

Gedichten van:

L. Penning.
Nic. Beets.
Dr. Schaepman.
B. ten Kate.
Dr. J. Riemens.
J. H. Gunnink J.Hz.
Karssen.
Dr. W. Zuidema.
C. v. Koetsveld C.Ez.
enz. enz.

Inhoud:

De Afrikaansche Boer. Klacht eener Boerenvrouw. De Vrijheidskamp. Een Held. Jamesons Rooftocht. Cronje's overgave. Di vlieg van Ladysmith. Generaal de Wet Jong Cronje's dood. Profetische Legende. Elandslaagte. Afscheid van Sannie. Jamesons inval. St. Helena De mannen van Paardenberg.
enz. enz.

Een mooi geschenk van blijvende waardij!

Bij **JAN HAAN** te *Groningen* zijn verschenen:

Eenige korte vragen voor de kleine kinderen door JACOBUS BORSTIUS Algedeeld in korte lesjes.
Prijs: 4 ct, 25 ex. 80 ct., 100 ex. f 3.—.

Eenvoudig onderricht in de Christelijke religie, ten dienste van meer bejaarden, die zich nog hebben voor te bereiden tot het doen van belijdenis des geloofs, door T. OEGEMA en F. G. PETERSEN, v. d. m. te Wildervank en Veendam.
Prijs: 7½ ct., 25 ex. f 1,75, 100 ex. f 6,—.

Kort begrip der Christelijke religie. Met uitv. Teksten.
Prijs: 8 ct., 25 ex. f 1,50, 100 ex. f 5,—.

Catechismus of onderwijzing in de Christelijke leer. Met Teksten.
Prijs: 10 ct., 25 ex. f 2,—, 100 ex. f 7,—.

Belijdenis des geloofs der Gereformeerde Kerken in Nederland.
Prijs: 10 ct., 25 ex. f 2,—, 100 ex. f 7,—.

De vijf artikelen tegen de Remonstranten (Canones of leerregels).
Prijs: 15 ct, 25 ex. f 3,—, 100 ex. f 10,—.

Voorbeeld der Goddelijke Waarheden, door A. HELLENBROEK. Met uitv. Teksten. (110 bl.)
Prijs: 20 ct., 25 ex. f 4,—, 100 ex. f 14,—.

Deze uitgaven onderscheiden zich door goed papier, flinken drûk en nette uitvoering.

Bij **J. H. KOK** verschenen:

Hedendaagsche Moraal

DOOR

Dr. H. Bavinck.

Royaal formaat. Prijs **f 0,60.**
In stempelband **f 1.**

Bij elken Boekh. voorhanden, en tegen toezending van het bedrag verkrijgbaar bij den UITGEVER.

TRAKTATEN.

Bij den Uitgever P. MOBACH te BREUKELEN is vanwege het **Geref. Traktaatgen. »FILIPPUS"** verschenen en bij alle boekhandelaars verkrijgbaar gesteld:

	Prijs.
CXLVI. Eert uw Vader en uw Moeder . . .	2 ct.
CXLVII. Is dit niet de vinger Gods?	2 »
CXLVIII. Bitter en Zoet .	2 »
CXLIX. Door velerlei Beproevingen	5 »
CL. Sport . . .	2 »
341. Hier wordt niet gevloekt	1 »
342. Molochdienst . .	1 »
343. Wat gelooft gij? .	1 »

Bij getallen tegen zeer veel verminderden prijs.

Nog eenige Ex. voorhanden van

Schets van de opvoeding in de Lagere School voor Christelijk Onderwijs,

DOOR

H. H. J. VAN ROOIJEN.

184 bladz.

Dit boek, dat bij uitgave **f 1,00** kostte, wordt, zoolang de voorraad strekt, tegen toezending van postwissel à **50 cent**, aangeboden door **ZALSMAN te Kampen.**

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:

Aan Legaten:

Door den heer H. Dame te Rotterdam, van wijlen Mej. Wed. C. J. Woudenberg f 100.

Aan Contributiën:

Van Mej M te U. f 5; door den heer L. Onvlee te Baarn f 63,50; door den heer D. J. Fokker te Breukelen f 48,50; door den heer Tichelman te Tholen f 4; door den heer T. Kuiper Dz te Hilversum (1e storting) f 200; door den heer J. Wolfswinkel te Schiedam f 9,70; J. v. d. Veer te Muiderberg f 6; van wijlen Mej. Wed. H. de Kruiff f 10.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit):

Van de Geref. kerk te Woerden f 14,84; van idem te Twijzel f 2,19; van idem te Hauterwijk f 2,70; van idem te Een f 2,04; van idem te Borger f 2 91½; van idem te Norg f 0,69; van idem te Smilde *A* f 7,63½; van idem te Smilde *B* f 2,56; van idem te Zuidlaren f 6,09; van idem te Vries f 2,50; van idem te Gasselter-Nijeveen f 8,11; van idem te Delft ½ coll. f 40,29; van van idem te N.-Helvoet f 8,45; van idem te Spijkenisse f 6,29½; van idem te Axel A f 9,60; van idem te Brielle f 6,03; van idem te Wormerveer f 8,51; van idem te Beverwijk f 4,51½; van idem te Arnemuiden f 6,83½; van idem te Domburg f 1,75; van idem te Gapinge f 2,45½; van idem te Grijpskerke f 23; van idem te Koudekerke f 15,15; van idem te St. Laurens f 4,32½; van idem te Meliskerke f 6,67; van idem te Middelburg A f 18,49½; van idem te Middelburg B f 10,46; van idem te Middelburg C f 33,49½; van idem te Oostkappelle f 10,07; van idem te Serooskerke f 12,69; van idem te O.- en W.-Souburg f 15; van idem te Vlissingen A f 17,31½; van idem te Vlissingen B f 14,04; van idem te Veere f 8,82½; van idem te Vrouwepolder f 6; van idem te Giessen-Oudkerk c. a (½ coll) f 2,17.

Aan Schenkingen:

Door den heer W. Hovy van P. te Baarn f 20; gevonden in de collecte Buiten-Amstelkerk f 2,50; gevonden in de collecte te Schiedam f 1.

Voor het Studiefonds:

Van de ½ stuivers-vereeniging te Amsterdam f 4,17½; door den heer H. Dane te Rotterdam: van wijlen Mej. Wed. C. J. Woudenberg f 50.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.